תלמוד ירושלמי · מפרשים · חידושי רידב״ז על תלמוד ירושלמי · סדר מועד

חידושי רידב"ז על תלמוד ירושלמי חגיגה

רבי יעקב דוד ב"ר זאב [הרידב"ז] וילובסקי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חידושי רידב"ז על תלמוד ירושלמי חגיגה

רבי יעקב דוד ב"ר זאב [הרידב"ז] וילובסקי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידושי-רידבז-על-תלמוד-ירושלמי-חגיגה/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 8
הלכה ה 9
הלכה ו 9
פרק ב 11
הלכה א 11
פרק ג 13
הלכה א 13
הלכה ב 14
הלכה ד 15
הלכה ו 16
הלכה ח 17

פרק א

הלכה א

מתני' בראיית קרבן אבל בראיית פנים אפילו קטן חייב מן הדא הקהל וכו' ואין קטן גדול מטף דתניא מעשה בר"י בן ברוקה וכו' הטף למה באו אלא כדי ליתן שכר טוב למביאיהן כו'. פי' הפ"מ ז"ל איידי דמזכיר הכתוב מייתי דרשת ראב"ע ואינו מובן לי הא דגרסינן דתניא בדלי"ת משמע שזהו מקור הלימוד דקטן חייב בראיית פנים. ונראה לפענ"ד דאתי שפיר לשיטת הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' חגיגה דכתב שם ז"ל ומי שבא בעזרה ביום ראשון ולא הביא עולה לא דיו שלא עשה מ"ע אלא עובר על ל"ת שנאמר לא יראו פני ריקם עכ"ל ז"ל והטו"א ז"ל כתב דהתוס' ז"ל לא ס"ל הכי אלא ראיית פנים לא בקרבן תליא מילתא ואם יתראה בלא קרבן מ"ע דראיית פנים מיהו קיים אלא דעבר על לאו ולא יראו פני ריקם אבל לשיטת הרמב"ם ז"ל כתב הטו"א ז"ל דדעתו ז"ל דלאו דלא יראו פני ריקם הוא תנאי לעשה דיראה כל זכורך ואם ראה פנים ריקם מ"ע לא קיים וא"כ לפי שיטת הרמב"ם ז"ל מתפרש יפה דע"כ הירושלמי דס"ל אבל בראיית פנים אפילו קטן חייב דיליף לה מהקהל ואף דבהקהל גם נשים חייבות מ"מ לא גמרינן רק קטן לפיכך גרסינן אפילו קטן חייב דוקא קטן אבל לא נשים אף דבהקהל אפילו נשים חייבות מ"מ בראיית פנים פטורין משום דהא גמרינן מהקהל ובהקהל התנאי למען ישמעון ולמען ילמדון א"כ נשים באות לשמוע וכמו כן גבי ראיית פנים התנאי דלא יראה ריקם וכיון דלא מקוים התנאי פטורין מראיית פנים דהא דמחייבין בהקהל הנשים הוא ע"כ משום דשייכים בתנאי דהקהל דלמען ישמעון ונשים באות לשמוע אבל בראיית פנים דלא שייכי בהתנאי דראיית פנים דהא אינן בתנאי דלא יראה ריקם ע"כ פטורין דמה"ת נילף מהקהל לחיובא דשאני התם דאיתנהו בתנאי דהקהל דבאות לשמוע משא"כ בראיית פנים דלא שייכי בתנאי דראיית פנים ומה"ת נימא דכמו גבי הקהל חייבין דאיתנהו בתנאי כמו כן הכא נמי חייבין אע"ג דליתנייהו בהתנאי אבל קטן שפיר ילפינן אף דאינו בתנאי דלא יראה ריקם מ"מ חייב בראיית פנים דהא גבי הקהל נמי הוא על תנאי לשמוע וללמוד ועכ"ז גזר רחמנא טף אף דאינן בהתנאי לשמוע וללמוד כדפריש ראב"ע טף למה באין הוא רק כדי ליתן שכר למביאיהן אלמא אע"פ דאינן בתנאי דהקהל מ"מ חייבין וה"נ דכוותיה אע"פ דאינן בתנאי דבראיית פנים עכ"ז חייבין בראיית פנים מג"ש דראיה ראיה מהקהל כמו בהקהל אע"פ דקטנים לא שייכי בתנאי דהקהל ומ"מ חייבין כמו כן בראיית פנים אע"פ דליתנייהו בתנאי דראיית פנים מ"מ חייבין ולפיכך נקט הגמ' אבל בראיית פנים אפילו קטן חייב ומדייק קטן דוקא אע"פ דליתא בתנאי דראיית פנים כמו בהקהל ומסיק

דתניא מעשה כו' טף למה באין כדי ליתן שכר למביאיהן אלמא דאע"פ דאינו בתנאי דהקהל מ"מ חייב כמו כן הכא בראיית פנים דבראיית קרבן פטור ובראיית פנים חייב אבל לדעת התוס' ז"ל דלא יראה ריקם הוא אינו תנאי אלא ל"ת ע"כ שפיר דייקו התוס' ז"ל דלהירושלמי אף נשים חייבות בראיית פנים דבאמת מאי נפ"מ בין נשים לקטנים כיון דגמרינן מהקהל ושם נשים וקטנים חייבין משא"כ לשיטת הרמב"ם ז"ל הירושלמי מדייק דוקא קטן ומביא ראיה מברייתא דראב"ע:

חברייא בשם ר"א למען ישמעון וגו' עד ר' יוחנן בעי. לפי הגי' של הגר"א ז"ל בירושלמי במס' ברכות ובפ"ק דמס' תרומות בשנו"א ז"ל כן צ"ל סברין מימר שומע ואינו מדבר חרש מדבר ואינו שומע חרש חבריא בשם ר"א למען ישמעון וילמדון א"ר יונה דא אמרה דלית כללי דרבי כללין ותנינן חרש שנחלץ והחרשת שחלצה והחולצת לקטן חליצתה פסולה וא"ר יוחנן בשאינן יכולין לומר ואמר אמרה הדא מסייע לר' יונה דר' יונה אמר דלית כללי דרבי כללין ע"כ כצ"ל פי' דמייתי ב' ראיות דשומע ואינו מדבר וכן מדבר ואינו שומע נקרא חרש ג"כ דכן מוכח ממתני' דידן דהא הכא ממעט חרש וע"כ אף מדבר ואינו שומע לחוד או שומע ואינו מדבר לחוד נמי ממעט משום דע"כ אינן בישמעו וילמדו וכן בחליצה אפילו בשאינן בואמר ואמרה ע"כ לא ס"ל כהאי כללא דחרש בכ"מ הוא שאינו לא שומע ולא מדבר אינו כן אלא אף אינו מדבר לחוד או אינו שומע לחוד נמי בכלל חרש הוא ודוק:

ר' ירמי' ר' אייבו בר נגרי הוון יתבין אמרין תנינן איזהו קטן כו' לרבות את הקטנים כו' שמואל בר אבא בעי קומי ר"ז קטן חרש מהו שיהא חייב א"ל איתא חמי יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא אילו גדול חרש פטור קטן חרש לא כ"ש. פי' א"כ מאי מבעיא לן א"ר ירמיה בדין היה קטן ולא חרש יהא פטור פי' מצד קטנותו לבד ואפ"ה גזה"כ הוא כל זכורך לרבות את הקטן וכיון דנתרבה קטן אע"ג דאית ביה תרתי גריעותא א' קטנותו ב' דאינו שומע ואינו מדבר אעפ"כ נתרבה מגזה"כ וא"כ לפ"ז מאי איכפת לן שהוא חרש כיון דבקטנותו בלא"ה אינו שומע ואינו מדבר ובכלל חרש הוא ואעפ"כ נתרבה מגזה"כ מאי איכפת לן שיהי' חרש בגדלותו ולמה נחלוק בהל' זכורך בין קטן לקטן כיון דקטן נתרבה עם החסרונות שלו אע"ג דהוא כעת בכלל חרש אעפ"כ קטנותו גרמה לו החיוב מהל' זכורך א"כ הייתי אומר אילו [כמו אפילו] גדול חרש פי' אפילו כשיהיה גדול חרש אעפ"כ יהא חייב בקטנותו מגזה"כ כי במה יגרע בזה שיהא חרש בגדלותו דהא השתא בעוד שהוא קטן אין נפ"מ בין אם יהיה בגדלותו חרש או אינו חרש דהא לע"ע השתא חרש הוא. ואעפ"כ נתרבה מגזה"כ א"כ אין נפ"מ במה שיהיה גדול חרש ע"כ מיבעיא

ליה לשמואל בר אבא ומסיק הגמ' הוי צורכה להההיא דאמר ר' יוסי מאחר שכתוב וכו' מרבה אני את הקטן שהוא ראוי לבוא לאחר זמן כו' וא"כ פשיטא לפ"ז בקטן שאינו ראוי לבוא לאחר זמן פטור כיון כשיתגדל יהיה חרש אבל בלא טעמא דר' יוסי אלא גזה"כ הוא בקטן אע"פ שהוא בכלל חרש מ"מ גזה"כ הוא דקטן חייב ולא איכפת לן על חרשותו א"כ שפיר הוי איבעיא דשמואל בר אבא קמה ונצבה כיון דגזה"כ הוא דבקטן לא איכפת לן על חרשותו א"כ לפ"ז אפילו כשיתגדל יהיה חרש מ"מ בקטנותו חייב דבקטנותו לא איכפת לן על חרשותו אבל לפי טעמא דר' יוסי שפיר נפשוט האי בעייא וע"כ אנו צריכין למיפשוט האי בעיא הזאת רק מההיא דר' יוסי אבל בלא ר' יוסי הוי קמה ונצבה האי בעיא דשמואל בר אבא ולא קשה יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא ולפיכך שמואל בר אבא דלא שמיע ההיא דר' יוסי שפיר מיבעיא ליה אבל אנן פשטינן מההיא דר' יוסי:

טומטום הכל מודים בטומטום שנקרע ונמצא זכר ביו"ט הראשון שהוא חייב. פי' דלא בעינן ראוי לכל הרגל אף דחזי למקצת הרגל נמי חייב דלא בעינן שהחיוב יהא בכל הרגל ופלוגתא בזה בירושלמי פ"ק דמס' ר"ה ע"ש מה פליגין בשאר הימים חזקיה אמר יראה יראה את שהוא חייב בראשון חייב בשני כו' פי' דבירושלמי לקמן דרשינן יראה יראה על הכונה דדרשינן בבבלי ובאתם שמה והבאתם שמה כל שישנו בביאה ישנו בהבאה וכל שאינו בביאה אינו בהבאה ודכוותיה דרשינן בירושלמי לקמן מיראה יראה כל שישנו ביראה דראיית פנים ישנו בראיית קרבן דולא יראו פני ריקם וכל שאינו ביראה דראיית פנים אינו ביראה דלא יראו פני ריקם וכיון דחיוב דראיית פנים אינו רק ביו"ט הראשון כדפסק הרמב"ם ז"ל ע"כ כל שישנו בחיוב דראיית פנים ביום הראשון יש לו תשלומין כל ז' כדפסק הרמב"ם ז"ל אבל מכיון שהיה טומטום ביום הראשון ממילא נפקע ממנו כל מצותו לגמרי ור"י ס"ל בשאר הימים אינו תלוי מצות ראיית קרבן במצות ראיית פנים דיום הראשון ולא מיפטר מעולת ראייה משום שאינו בהבאה דיום הראשון וחייב בשנקרע בשאר הימים ואף דשני תשלומין לראשון מ"מ חייב דגמרינן מפסח שני וע"ז אמר ר"א מפסח שני למד ר"י כו' אבל ר"ה ס"ל כל ז' חובה פי' דס"ל בשאר הימים דלא כחזקיה ולא תלי בראיית פנים דיום ראשון ולא ס"ל כר"י דהוי תשלומין לראשון אלא דס"ל דהוי כחגיגה דכתיב וחגותם כו' שבעת ימים עיין בבבלי דף ט' ובכ"מ ע"ז מסיק מה נפק מביניהן גר שנתגייר בשאר הימים ע"ד דחזקיה פטור ע"ד דר"ה ור"י חייב ע"ז שאל ניטמא בשאר הימים ע"ד דחזקיה פטור פי' דבשאר הפטורים כגון חיגר וכדומה דהם פטורין מעולת ראייה ג"כ מגזה"כ אין חילוק בין יו"ט ראשון לשאר ימים משא"כ בטמא דליכא גביה גזה"כ לפוטרו מקרבן אלא דפטור מראיית פנים משום שאינו

יכול לכנוס לעזרה א"כ לחזקיה פטור משום דכיון דאינו בראיית פנים דיום ראשון אינו בראיית קרבן משא"כ לר"י ולר"ה חייב דלר"י חייב משום דלא דרש יראה יראה בשאר הימים וע"כ בשאר הימים חייב הטמא ומכ"ש לר"ה חייב בשאר הימים דאינו אפילו תשלומין לראשון. ע"ז א"ר יוסי דז"א דאימתי ס"ל לר"ה דחייב כל ז' הנ"מ בטומטום שנקרע דס"ל להירושלמי לקמן דבקרבן הקבוע לזמן קבעי לכנוס לעזרה בעצמו ולא לשלוח ע"י שליח ונהי דאינו מחוייב לכנוס לקיים מצות עשה דראיית פנים אבל מחויב בעצמו לכנוס בשביל הקרבן ראייה ולא לשלוח ע"י שליח ע"כ בטומטום שנקרע כיון שנקרע ראוי בעצמו לכנוס דגרמה ליה הקריעה שראוי לכנוס משא"כ בטמא דאינו ראוי לכנוס דהטמא בעצמו אינו ראוי הגם דיכול לשלוח ע"י שליח אבל הטמא עצמו אינו ראוי לכנוס ואנן בעינן שיהא הוא בעצמו ראוי לכנוס ועי' בתוס' הרי"ד דמבואר זה באריכות בע"ה:

רבי שמי בעי או חילוף מוכי שחין כו' בבא כל ישראל כו' טמא כו' ובאת שמה חזר ר"ש ומר מוכי שחין אע"פ שאינן ראוין לבוא עם כל ישראל ראוין הן לבוא בפ"ע הטמא אינו ראוי לא בפ"ע ולא עם כל ישראל כו'. פי' דר"ש מדייק מתחילה דהול"ל איפכא דמוכי שחין ממעטינן מבבא כל ישראל וטמא מובאת שמה ולבסוף חזר ואמר דג"ז א"צ דהא לפ"ז משמע דמוכי שחין נתמעט ממקרא זה וטמא ממקרא זה ואינו יכול למעט מוכי שחין רק מקרא זה וטמא רק מקרא זה וממקרא דממעטינן מוכי שחין לא נוכל למעט טמא וממקרא דממעט טמא אינו יכול למעט מוכי שחין ובאמת ז"א דמוכי שחין אינו יכול למעט רק מקרא דכל ישראל אבל טמא אין צריך למעט מקרא דובאת זה אינו דגם הוא נתמעט מקרא דכל ישראל ויכולין למעט אותו מכל ישראל כמו מוכי שחין אבל מוכי שחין אינו יכול למעט מקרא דובאת שמה:

הפריש חגיגתו ומת היורשין מהו שיביאו אותה ר"א אמר יראה יראה כו' כל שאינו ראוי לבוא אינו מביא. פי' דאין היורשין מחויבין להקריבה לעולת ראייה אלא להביאה בעלמא דהא אם הביאוה ונאבדה בלא הקרבה אין מחויבין היורשין יותר וע"כ אין מביאין אותה היורשין לקרבן ראייה דהא בקרבן ראויה בעינן יראה יראה והאב אינו ביראה כל ז' והבן אינו בלאו דולא יראו פני ריקם להקריב קרבן ראייה על אביו ונמצא דאין כאן יראה יראה אבל ר"א יליף לה מבכור בניך דמחויב היורש בלאו דולא יראו פני ריקם בקרבן ראיה של אביו ע"ז אמר רבב"מ מחלוקת שמואל ור"י דלר"י נשתעבדו נכסים ועל היורשין חובת הקרבה להקרבן ראיה ולשמואל דוקא בהפריש ואינו חייב רק בהבאה לחוד ולא בהקרבה ולא שייך הלאו דלא יראו פני ריקם ביורש כדאיתא חילוק

זה בין שמואל ור"י במס' זבחים דף ה' ע"א [ע"ש בתוס' ז"ל ד"ה הג"ה] ופריך הגמ' מה אנן קיימין אם בשירשו קרקע למה אמר שמואל דצריך להפריש הא שיעבודא דאורייתא לד"ה לשיטת הירושלמי ואם בשירשו מטלטלין האיך ס"ל לר"י דלא בעינן מופרשת ומשני דנחלקו בין בקרקע בין במטלטלין בקרקע הנפ"מ ביניהם במשכן דלשמואל אין ממשכנין ולר"י ממשכנין ובמטלטלין לכ"ע אין ממשכנין אלא הנפ"מ בתובעין דלשמואל אין תובעין ולר"י תובעין וגרסינן בירשו קרקע ע"ד דשמואל לתבוע תובעין כגי' הק"ע ז"ל:

הלכה ב

תני ר' יוסי קומי ר"י ראוי' כל שהוא. הסוגיא הזאת ביארנו בע"ה בפ"ק דמס' פיאה ויש לפרש בלשון אחר ע"פ מה דגרסינן במס' יומא דף מ"ז ע"א אי בקומצו יכול יקמוץ בראשי אצבעותיו ת"ל מלא קומצו ע"כ ופרש"י ז"ל בקומצו דיקמוץ בראשי אצבעותיו וכל כמה דמיחסר טפי מעלי עכ"ל ז"ל אלמא דהקפיד הכתוב דיקמוץ דוקא בראשי אצבעותיו וזהו טפי מעלי ואין לו להוסיף על השיעור ולפ"ז ניחא הסוגיא דידן כאשר תני ר' יוסי ראייה כל שהוא פי' כיון דלא נתנה התורה שיעור די בכל שהוא ואתו חכמים ונתנו שיעור והוי כמו כל השיעורין שאמרו חכמים אבל לפי דתני ר"ה ולא יראו פני ריקם דאפילו בכל שהוא נמי לא הוי ריקם לכן קשה מן דו סמך לד"ת כיון דפירשה התורה שיעורו א"כ האיך הרבו חכמים בשיעור לפ"ז צ"ל כל כמה דמיחסר טפי מעלי דהקפדת הכתוב הוא רק שלא יהא ריקם ע"כ צריך לקיים כן דרק שלא יהיה ריקם וזהו עיקר מצותו ודוק:

אמר רשב"ל בשם חזקיה אדם טופל בהמה לבהמה ואין אדם טופל מעות למעות ור' יוחנן אמר טופל אדם מעות למעות האיך עבידא היו לפניו עשר בהמות. פי' שלא הפריש אלא הי' לפניו כדכתב הטו"א ז"ל במס' חגיגה דף ח' ע"ב ע"ש מהו שידחה יו"ט האחרון כו' ר"י דו אמר אדם טופל מעות למעות כו' דוחה ורשב"ל דו אמר אדם טופל בהמה כו' הוי דו אמר אינו דוחה פי' דהירושלמי ס"ל לר' יוחנן דלפיכך ס"ל דטופל מעות למעות משום דס"ל כיון שלא נתנה התורה שיעור אלא לכמה שירצה ע"כ תלי בהסכם דעתו באם שהוסכם אצלו להביא עשרה בהמות לא נפיק י"ח בראשונה עד שיביא כולם [וכן איתא בירושלמי במס' סוכה פ"ב ה"ה ע"ש מפורש] ודלא כדס"ל בש"ס דילן דלכ"ע יצא י"ח בראשונה רק דכולן שם חגיגה עליהן עי' בפרש"י ז"ל (דף ח' ע"א) דלמר אתחזי ליה טפי שפיר יציאת י"ח מן החולין ולמר אתחזי ליה שפיר טפי כשחולין מעורבין עם כל אכילותיו עכ"ל להירושלמי לא נפיק כלל לר"י בראשונה עד שיביא כולן והלכך ס"ל לר"י דטופל מעות למעות ולא בהמה לבהמה דמשום דלא אלים בהמה הראשונה

מן השניה דהא נפיק י"ח בכולן בשוה ע"כ דוחה יו"ט ולא הוי נדרים ונדבות משא"כ לחזקיה דס"ל יצא י"ח בראשונה ע"כ טופל בהמה לבהמה דבהמה הראשונה דנפיק בה י"ח צריכה להיות כולה מן החולין אבל מ"מ כולן שם חגיגה עליהן הלכך כשהקריב בב"א הוי כולן חגיגה משא"כ ביו"ט שני כיון דאיפסיק לא הוי שוב שם חגיגה אלא נדרים ונדבות כמו בפיאה אם נותן בב"א הוי הכל פאה ופטור ממעשרות וכמו תרומה בנותן כל הכרי תרומה ושייר מקצת הוי הכל תרומה משא"כ באם נתן פעם אחת השיעור וחזר והוסיף חייב במעשרות כדאיתא בכמה מקומות [וכן לדוגמא במס' שבת המל כ"ז שהוא עוסק במילה חוזר אף על ציצין שאין מעכבין המילה פי' דעל ציצין שאין מעכבין אינו חוזר אחר שמל] והלכך אע"פ שיצא י"ח בראשונה מ"מ כולן שם חגיגה עליהן כשהקריב בב"א אבל כשפסק וביו"ט שני לא הוי שוב רק כנדרים ונדבות ואינו דוחה ועי' במס' פאה בפ"ק בה"ג בתו' ד"ה מה ותמצא טעם בע"ה:

הלכה ה

ר"י בעי הרי עלי חגיגה בחמשה סלעים וכו' יצא או כבר נקבע. פי' דלעולם מדין נדר בודאי חייב אך דמיבעיא ליה אם יצא ידי חגיגה או לא כיון דלא נתנה התורה שיעור חגיגה תלי בהסכם דעתו אם הסכים על חמשה לא יצא ידי חובת חגיגה עד שיביא בחמשה וכפי שבארנו בתוס' הרי"ד במס' פיאה בשיטת הירושלמי:

הלכה ו

יהודה בר ספרא בשם ר"ה וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים וכי שבעה הן כו'. פי' הסוגיא הוא ע"פ שפרש"י ז"ל בפי' החומש תחוגו את חג ה' שבעת ימים אם לא הביא בזה יביא בזה יכול יהא מביאן כל שבעה ת"ל וחגותם אותו יום אחד במשמע ולא יותר ולמה נאמר שבעה לתשלומין עכ"ל ז"ל ולפ"ז וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים הוא יום אחד במשמע כלומר באותן ז' ימים שושמחתם נפני ה' ז' ימים באותן ז' ימים תחוג חגיגה פ"א ואימתי שתוכל אם ב' ימים שבת ולא תוכל להביא חגיגה תביא חגיגה בזמן שתוכל אבל לא רבי רחמנא שתוכל להביא כל ז' חגיגה אך בקרא דתחגו את וגו' מוכח דתוכל להביא כל ז' חגיגה לתשלומין ועפ"ז מפרש יפה הסוגיא דידן דמתחילה תני בשם ר"ה מקרא דוחגותם וגו' וכי שבעה הם והלא שמונה הם דהא קי"ל דיו"ט האחרון נמי הוי תשלומין מג"ש דחמשה עשר חמשה עשר אלא מוכח מכאן דאין חגיגה דוחה שבת וצא שבת מהן הרי שבעה ע"ז פריך ר' יוסי וכי מכאן למדנו שאין חגיגה דוחה שבת הרי ממקום אחר למדין זאת והתיב ר"י אחוי דרב ספרא והא תני אף בפסח כן כלומר דחג המצות גמרינן מחג הסוכות דיש לו תשלומין כל ז' דבחג המצות לא כתיב

גבי חגיגה ז' ימים רק גמרינן מחג הסוכות [דבחג המצות לא כתיב רק והקרבתם אשה וגו' ז' ימים דקאי על קרבן מוסף דבאמת דוחה שבת כדאיתא בירושלמי במס' ר"ה פ"ד ע"ש] וא"כ צא שבת מהן הרי ששה ועוד בחג הסוכות גופיה משכחת לה רק ששה כשחל ב' שבתות בחג ואי ס"ד דהקרא מלמד דצא שבת מהם א"כ היה לו לתפוש ששה הוא המספר האחרון ללמד דאינו דוחה שבת וע"ז אתא ר"ח ר' יהודא בר ספרא בשם ר' הושעיא וחגותם אותו וגו' דתני באופן אחר לא משום דקי"ל יו"ט אחרון תשלומין לראשון מג"ש דחמשה עשר חמשה עשר ע"כ מלמד דחגיגה אינו דוחה שבת דאל"ה הרי שמונה ז"א אלא אדרבה מדקי"ל דאין חגיגה דוחה שבת ממקום אמר וא"כ היכי משכחת לה קרא דתחוגו [ותחגוהו ט"ס וצ"ל תחוגו דהוא מקרא קמא קודם וחגותם וגו'] דמשמע דכל ז' יכול להשלים והא אין כאן אלא ששה ופעמים חמשה ואפילו ברוב השנים נמי אין כאן ז' וז' לעולם לא משכחת לה אלא ע"כ מלמד דיו"ט האחרון נמי תשלומין לראשון וע"כ יכול להיות משכחת לה ז' ימים אבל אם יו"ט האחרון לא הוי תשלומין לא משכחת לה לעולם ז' אבל מדהוי תשלומין ע"כ משכחת לה ז' אבל לא דהקרא מלמד דיותר מז' לא הוי ז"א דא"כ משכחת לה פעמים דיותר מששה ג"כ לא הוי אלא אדרבה הקרא מלמד דמשכחת לה ז' אפילו בלא שבת והיינו דקאמר וחגותם וגו' וכי שבעה הם והלא שמונה הם מלמד שיו"ט האחרון תשלומין לראשון וע"כ מתורץ ב' הקושיות דקושיא הראשונה והלא שמונה הם דהא יו"ט האחרון הוי תשלומין מג"ש דחמשה עשר חמשה עשר ז"א דאדרבה מכאן גופיה מוכח דיו"ט האחרון הוי תשלומין מדמשכחת לה ז' דאם אינו תשלומין אף ז' לא משכחת לה והשתא לא קשה ג"כ דהא משכחת לה ששה ז"א דהא הכתוב אינו מלמד דיצא שבת מהם אלא מלמד דיו"ט אחרון תשלומין לראשון ואדרבה מלמד לן דמשכחת לה ז' ע"י יו"ט האחרון אבל דמשכחת לה ששה ע"י שיצא שבת מהם לא צריך הכתוב ללמד דהא כבר למדנו ממקום אחר דאין חגיגה דוחה שבת ולפ"ז משמעות דשבעה לא בא לאפוקי שמונה משום שבת דא"כ היה מפיק נמי שבעה לפעמים משום שבת אלא דאורי לן דמשכחת לה גם שבעה אבל באמת משכחת לה רק ששה ולפ"ז אף בפסח דגמרינן מיניה נמי ששה הוא בשלמא על ר' יהודה בר ספרא בשם ר"ה קשה מפסח משא"כ על הר"ח ר' יהודה בר ספרא בשם ר"ה לא קשה מפסח משום דקי"ל בכל הג"ש דילפינן מהסכום הפחות כמו בדילפינן מעירוכין אמרינן בפחות שבערכין במסכת קידושין דף י"ז משום דתפשת מועט תפשת וכן בעצרת שיש לה תשלומין כל ז' ופרכינן דילמא שמונה ומתרצינן תפשת מועט במס' חגיגה דף י"ז ובמס' ר"ה דף ה' ע"כ ר"ת ר' יהודה בר ספרא בשם ר"ה דלדידי' בחג הסוכות התשלומין

ששה ולא יותר מז' ע"כ כי גמרינן על שיעור זמן תשלומין על חג הפסח ילפינן על סכום הפחות משא"כ לר' יהודה בר ספרא בשם ר"ה דלדידיה התשלומין דחג הסוכות הוא לא פחות מז' ולא יותר מח' ע"כ מקשה הא התשלומין דחג הפסח לא משכחת לה ז' לעולם והיה מקשה לדידי' ב' קושיות א' הא בחג הסוכות נמי משכחת לה דלא יהא יותר משששה ב' דאפי' יהא ניחא בחג הסוכות קשה על הקישא דחג הפסח דהתם תמיד ששה:

פרק ב

הלכה א

רבי בא בשם רב יהודא דר"ע היא ברם כר' ישמעאל דר' ישמעאל תני אזהרות לעובדה מן דר"א יתיב מתני אזהרה לשוכב אזהרה לנשכב הדא אמרה הלכה כר' ישמעאל ע"כ. הסוגיא הזאת חמורה ולא הבנתי פי' המפרשים ז"ל הק"ע ז"ל מפרש לעובדה לעובד ונעבד והכוונה על שוכב ונשכב ודחוק מאד כמובן מלבד שעיקר הפשט דחוק והפ"מ ז"ל מפרש לעובדה כלומר הלכה למיעבד עובדא ולר"י נפ"מ בין שוכב לנשכב דחייב ב' וע"כ צריך לדרוש באזהרה משום דנ"מ להלכה למעשה וקשה מאד א"כ לר"ע צריך לדרוש לעובדה לבתו מאנוסתו כדפרש"י ז"ל דלא כתובה מפורש רק דאתיא הנה הנה עיין בפרש"י ז"ל דמפרש ע"ז קאי אין דורשין סוף דבר הפי' קשה מאד. ונראה לפענ"ד לפרש בפשיטות עפ"מ דמבואר כמה וכמה פעמים בירושלמי עצמו מספר עד כדון כר"ע ברם כר"י והוא קאי על פלוגתתם אם דברה תורה כלשון בני אדם ולדוגמא במס' סוטה פ' משוח מלחמה ופקדו ופקדו עד כדון כר"ע כר"י כו' ופשוט שם דעד כדון כר"ע דלא ס"ל דברה תורה כלשון בני אדם ברם כר"י דס"ל דברה תורה כלשון בני אדם וכן בריש מס' נדרים גבי נזיר להזיר עד כדון כר"ע כר"י כו' ובמס' מגילה פ"ד גבי שם שם עד כדון כר"ע כר"י כו' וכן איתא כמה וכמה פעמים עצמו מספר והנה מקור הפלוגתא שבין ר"ע ור"י הוא בסנהדרין בבבלי דף ס"ד ע"ב הכרת בעוה"ז תכרת לעוה"ב דברי ר"ע א"ל ר"י והלא כבר נאמר ונכרתה וכי שלשה עולמים יש אלא ונכרתה בעוה"ז הכרת לעוה"ב תכרת דברה תורה כלשון ב"א ע"כ ופרש"י ז"ל בפלוגתתן דר"ע ס"ל דמגדף לאו אזהרה לעובד ע"ז אלא מברך את השם וליכא לרבות העוה"ז והעוה"ב רק מהכרת תכרת אבל ר"י ס"ל דאזהרה דמגדף הוא ג"כ על עובד ע"ז וכתיב גבי' ונכרתה לעוה"ז והכרת תכרת הוא חד דדברה תורה כלשון ב"א וקאי על עוה"ב ע"ש היטב וכן בירושלמי פ"ז דסנהדרין ה"ז לא נפקא לן מפורש הפלוגתא שבין ר"י ור"ע לענין שוכב ונשכב כמו בש"ס דילן אלא מזה גופיה אם דברה תורה כלשון בני אדם או לא דה"ג שם אזהרה לנשכב מנין וכו' לא תשכב

משכבי וכו' קרי ביה לא תישכב עד כדון כר"ע כר' ישמעאל וה"נ ה"פ דכל עיקר דדרשינן משום כפל לשון לא תשכב משכבי והוי תשכב משכבי לשון כפול דהו"ל למכתב לא תשכב כאשה ע"כ דרשינן לשוכב ונשכב ע"כ פריך עד כדון כר"ע כר"י ומסיק מלא יהי' קדש מצינן עוד הפעם אזהרה ומסיק שם דאליבא דר"י הוי ב' אזהרות ולר"ע הוי חד אזהרה ע"ש ועפ"ז מתפרש סוגיא דידן בע"ה דה"פ ע"פ מה דילפינן בבבלי הטעם דאין דורשין בעריות בשלשה מאיש איש ע"כ קאמר ר' בא בשם ר"י דר"ע הוא דדריש לשונות כפולים ול"ל דברה תורה כלשון ב"א ברם כר"י הא א"ל דברה תורה כלשון ב"א וכן איתא במס' יבמות בבבלי וירושלמי בר"פ הערל איש איש לרבות ור"א האי איש איש דברה תורה כלשון בני אדם ובירושלמי מביא פלוגתא הזאת בין ר"י לר"ע דר"י תני אזהרות לעובדה הוא עיקר הפלוגתא דלר"ע אין אזהרה על עובד ע"ז רק אחת לא תעבדם אבל מגדף לאו אזהרה על עובד ע"ז ור"י ע"כ ס"ל ב' אזהרות על עובד ע"ז ולא אחת דלפיכך תני ר"י ב' אזהרות לעובדה וצריך אזהרה אחרת לעוה"ז דמאזהרה אחת לא ידעינן ב' עולמות משום דדברה תורה כלשון בני אדם וזהו כל עיקר דברי ר"י בברייתא א"ל ר"י והלא כבר נאמר ונכרתה עוד הפעם אזהרה לב' עולמות ולא כדבריך ר"ע דילפית מלשון כפול ז"א אלא דלפיכך הזהירה התורה עוד הפעם הוא בשביל ב' עולמות דדברה תורה כלשון בני אדם כנ"ל ומסיק מן מה דר"א יתיב מתני אזהרה לשוכב ואזהרה לנשכב ולאו אזהרה אחת כר"ע כנ"ל אלא אזהרה אחת לשוכב ואזהרה אחריתי לנשכב הדא אמרה הלכה כר"י ור"י ור"א שניהן בחדא שיטה דר"י תני ב' אזהרות על עובדה ור"א תני ב' אזהרות על שוכב ונשכב והוא משום דע"כ לא דברה תורה כלשון בני אדם וע"כ נקט הגמ' בלשון דר"י תני אזהרות לעובדה ולא נקט כמו בכ"מ סתמא משום דבעי לסיים הך דתני ר"א ב' אזהרות לשוכב ונשכב לסייע לר' ישמעאל ע"כ נקט גם בלשון דר"י ג"כ ב' אזהרות לעובדה [ותיבת לעובדה בלשון נקיבה הוא כן דרך הש"ס ועיין בירושלמי במסכת סנהדרין פ"ז ותמצא כן] למימר דר' ישמעאל ור' אמי קיימי בחד שיטה דמר בעי ב' אזהרות לעובדה ומר בעי ב' אזהרות לשוכב ונשכב ומשום דלא מצינו לר' אמי דאמר מפורש דדברה תורה כלשון בני אדם רק דר"א יתיב מתני בזה"ל אזהרה לשוכב ואזהרה לנשכב ומוכח מזה דס"ל דדברה תורה כלשון בני אדם ע"כ נקט גבי ר"י גם כן לישנא ב' אזהרות לעובדה והא דלא מביא הגמ' בשום מקום ראיה מר' אמי דהלכה כר"י רק הכא משום דהכא סתם מתני' אתיא כר"ע וה"א דהלכה כר"ע ולא כרבי ישמעאל ע"כ מביא ראיה מר"א דהלכה כר"י ודוק:

ולא במעשה בראשית בשנים ר' בא בשם ר"י דר"ע היא ברם כר"י דורשין. [ותיבת לעובדה מיותר כדמפרש הק"ע ז"ל ופשיט הוא שנשתרבבה התיבה הזאת מלעיל] כיון דסתם מתני' הוא כר"ע וס"ל דהקפיד הכתוב על עריות לדרוש בג' ע"כ החמיר התנא על מעשה בראשית אפילו בשנים אבל לר"י לא מצינו חומרא הזאת בתורה ולא החמיר התנא ג"כ וכן לענין מעשה מרכבה בעי לקמן ג"כ אם דוקא בשיטת ר"ע מדמצינו דהחמיר הכתוב בענין עריות לדרוש ע"כ החמיר התנא לדרוש במעשה מרכבה אבל לר"י לא מצינו חומרא הזאת לדרוש ומסיק דלענין מעשה מרכבה הכל מודין משום כדי שיהא יודע לחוס עלכבוד קונו ולא דמי לעריות ולענין מעשה בראשית דהתם משום חומר הענין אסור לדרוש ע"ז לא מצינו אליבא דר"י החומרא הזאת אבל לענין מעשה מרכבה דהוא לאו משום חומר הענין אלא משום כבוד קונו הכל מודין ודוק:

פרק ג

הלכה א

רבי חייא בשם ר"י מפני שאוכלי תרומה זריזין ואוכלי קודש אינן זריזין אר"ח קומי ר"מ והדא היא מעלה אילו דבר שהוא שוה בזה ובזה טמא בזה וטהור בזה ודאי היא מעלה א"ל תיפתר במזוקק לקודש. פי' מזוקק לקודש כההיא דגרסינן בפ"ב דמכילתין ה"ו הטובל סתם מותר בכולם אר"י במזוקק לכולן פי' דאי היה מאוכלי תרומה לחוד לא היה מוחזק אלא לתרומה אבל במזוקק לכולן מותר לכולן דהחזיק עצמו לכולם וה"נ ה"פ דמקשה מה מעלה היא דבשלמא אי אמרינן דאע"פ שהיה זריז דלא תהיה חציצה מ"מ לא מהני לקודש היה שפיר מעלה אבל אי טעמא הוא משום דלקודש לא הוי זריז א"כ אין זה מעלה א"ל תיפתר במזוקק לקודש דאוכלי תרומה זקוק גם לקודש וא"כ כשטבל הכלי לתרומה היה זקוק גם לקודש וגבי טובל א"ע סתם והיה זקוק גם לקודש מהני אבל גבי טבילת כלי בתוך כלי מעלה הוא בקודש דלא מהני משום דאוכלי קודש לחוד אינן זריזין ולא מהני בהאי טבילת כלי בתוך כלי ע"כ עשו מעלה בקודש דאפילו שהטובל שאוכל תרומה הוי זקוק לקודש מ"מ לא מהני טבילת כלי בתוך כלי לקודש ועפ"ז שפירשנו דפי' בזקוק לקודש הוא דאוכלי תרומה זקוק גם לקודש יתבאר מה דגרסינן בסוף הלכה זו אם תימר עשו גופיה כזב אצל הקדש אפילו עבר ונשא טמא א"ל תיפתר במזוקק לקודש פי' דלעולם גופיה של אוכלי תרומה הוי כזב אצל הקדש והכא מיירי דאוכל תרומה זקוק לקודש דאז אין גופי' כזב אצל קודש ודוק:

הלכה ב

אר"א תיפתר שחתכה ע"מ להטבילה. ר"ל הפירוש בברייתא דחדא קתני החותך משפופרת הקודש חותכה ומטבילה ר"ל דחתכה ע"מ להטבילה:

א"ר יוחנן מעדותו של ר"ע היא דתנינן תמן הוסיף ר"ע הסולת וכו'. פי' דלאו מדאורייתא הוא כמו דא"ר חנן בבבלי דף כ"ג ע"ב כף אחת הכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת אלא מדרבנן הוא כדאיתא בבבלי שם דר' יוחנן פליג על ר' חנין בזה רשב"ל אמר יודעין היו שכ"ש מחברים ומה בא להעיד על שירי מנחות והוא כמו דאר"ח בבבלי שם דלא נצרכה אלא לשירי מנחות דאע"ג דא"צ לכלי הכלי מצרפו כו' ר"א ר"א בשם ר"י יודעין היו שכ"ש מחברין מה בא להעיד על הסולת ועל הקטורת ועל הלבונה ועל הגחלים פי' דיודעין היו שכ"ש מחברין דגזירת הכתוב הוא כף אחת הכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת והוא דוקא כ"ש מחברין את זה היו יודעין מה בא להעיד על הסולת וקטורת ולבונה וגחלים דאפילו צברן ע"ג כלי חול נמי מצרף [ובבבלי מתרץ אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה כגון שצברן ע"ג קרטבלא כו' והק' בתוס' ז"ל בשם הר"ר אלחנן זצ"ל דאמאי לא קאמר כגון שצברן בכלי חול דאורייתא דוקא כ"ש מצרף ולא של חול דבעינן דומיא דכף ובאמת בירושלמי משני כן] והיינו דדייק יודעין היו שכלי שרת מצרף דוקא כ"ש ניחא סולת וקטורת ולבונה וגחלים מאי פי' הר"י ז"ל בתוס' ז"ל כ"ג ע"ב למה פוסל את כולם הא יש הרבה שא"צ אמר ר' בון בר כהנא תיפתר בגחלים של יוה"כ כו' פי' בהכל צריך א"ר מתני' וכי סולת וקטורת ולבונה וגחלים יש להן שיעור אצל זה פי' וכי תנינן שיעור אצל ענין דצירוף דלא צריכין שיעור אלא לענינים אחרים אבל לא לענין זה דצירוף דלא צריך שיעור אלא העיקר תלי מה שנזקק לכלי הכלי מצרף אף יותר מכשיעור לא מפני שנזקקו לכליין פי' שכבר נזקקו לכליין והכא מפני שנזקקו לכליין אע"ג שאח"כ א"צ מ"מ הכלי מצרף:

רבי בון בר חייה בעי קומץ מהו שיקרב בשני כלים התיב ר' חנין והא תנינן הכלי מצרף אין תימר שקומץ קרב בשני כלים ולייד מילה תנינן הכלי מצרף. כיון דבעיא הקרבה יתחלקו והאיך תנינן דהכלי מצרף הא א"צ לכלי דהא יכול להוציא אח"כ החצי וליתן לכלי אחר א"כ אם נטמא מקצתו למה פסל את השאר והא א"צ להיות עוד מחובר עם השאר בכלי דהא יכול להוציא מקצתו לתוך כלי אחרת ואמאי מצרף אלא ע"כ דעד שעת הקרבה מחויב הוא להיות מונח בתוך אותו הכלי ואינו רשאי לחלקו מקצתו לכלי אחרת ע"כ הוי מחובר עם השאר בתוך הכלי עד ההקרבה א"ר אלעזר דרומיא לא כן א"ר יוסי בי ר' זמינא בשם ר' יוחנן מפני מה אמרו שירי מנחות מחברין את עצמן לא

מפני שנזקקו לכיליין דהא שוב א"צ להיות מונח בכלי ואעפ"כ נגע טבול יום במקצתו פסל את כולן משום שכבר נזקק לכלי ולא איכפת לן מה שעתה א"צ שוב להכלי אף ה"נ כן אף שא"צ להיות מחובר עוד עם השאר בכלי זה מ"מ כיון דבשעת קידוש היה נזקק להיות מחובר בכלי זה מצרף א"ר מתנייה וכי סולת וקטורת וכו' לא בכמה כלים הן קריבין ואת אמר הכלי מצרף והכא הכלי מצרף פי' דהא בסולת הרי סופו ליטול הקומץ וליתן לתוך כלי אחר וכן הקטורת נותן בבזך וחופן ואם כן למה מצרף קודם שנקמץ הא סופו ליקמץ מכל מקום קודם שנטלו מצרף והכא נמי דכוותיה ודוק:

התיב ר"א והכתיב מכל האוכל אשר יאכל וכו' את שאין טומאתו ע"י מים אינו עושה מינין. וצריד דטומאתו הוי בלא מים רק משום חיבת הקודש אינו עושה מינין התיב ר"י הרי נבילת עוף הטהור הרי הוא מטמא טומאת אוכלין בלא הכשר ובלא טומאה מפני שסופו לטמא טומאה חמורה כדאיתא במס' נדה דף נ"ח א"כ קשה אמאי עושה מנין בנבילת עוף הטהור הרי גם שם אין טומאתו ע"י מים ומ"ש היכא דטומאתו בלא מים אך משום חיבת הקודש אינו עושה מינין ומ"ש בנבלת עוף הטהור דטומאתו בלא מים ומשום דסופו לטמא טומאה חמורה עושה מינין [ותיבות מפני שסופו לטמא טומאה חמורה הוא מדברי ר"י דמסיק לקושייתם ולא כדברי המפרשים ז"ל] ע"ז משני מאי כדון מכל האוכל את שטומאתו משום אוכל עושה מינין אבל חיבת הקודש דאינו מטעם אוכל שהרי אפילו עצים ולבונה מטמא אינו עושה מינין:

הלכה ד

פתר לה שלא בשעת הבד. ע"ז פריך אית לך מימר שלא בשעת הגת בתמיה ע"ז משני א"ר יצחק בי ר"א או קודם. בדפוס קראטשין גרסי' אי קודם ונראה לפענ"ד דהוא ר"ת א"י ר"ל אימא קודם שבצרו בה ג' בני אדם פי' שהתחיל זמן הגת וזמן הגת שנאמן הוא לאחר שבצרו ג' ב"א והוא הי' מן הג' הראשונים:

נגעו בו טהרות בשעת הגיתות והבדים הטהרות טהורות עברו הגיתות והבדים הטהרות טמאות. ר"ל דמקשה על המתני' דהאיך אפשר לומר דבשעת הגיתות אם נגעו בו טהרות בהחביות טהורות ואם אח"כ לאחר זמן הגיתות נגעו טהרות יהא טמאות ויש כלי חרש משהוא מיטהר חוזר ומטמא בתמיה ע"ז משני ולית כל מילייא כן בתמיה דאמרו חכמים דע"כ טהור ומכאן ואילך טמא ע"ז פריך איפכא נגע בו טהרות קודם טמא ובשעת הגיתות והבדים כשנגע יהא טהורות ויש כלי חרש משהוא מטמא חוזר ומיטהר ע"ז משני ולית כל אילין מילייא כן בתמיה ר"ל דאינו דבר חידוש ופלא ואחר כך שואל משהוא מלא וכו' ומשני ולית כל אילין מיליא כן וליכא כאן קושיא:

הלכה ו

הגבאים שנכנסו לתוך הבית הבית טמא אם יש עמהן עכו"ם נאמנין לומר נכנסנו אבל לא נגענו. והוא משנה במס' טהרות ולא דמותיב הירושלמי רומיא מהמשנה דידן למשנה דטהרות כמו בש"ס דילן משום דס"ל להירושלמי ג"כ כתירוצא דש"ס דילן דמיירי ביש עמהן עכו"ם ומסיק הגמ' דתרי פתרין פתרין לה נאמנים לומר נכנסנו אבל לא נגענו בשיש עדים יודעין ובירושלים נאמנין על הקודש אפילו יש עדים יודעין פי' הא דנקט במתניתין סתמא משום דמיירי מתניתין דידן ומתניתין דטהרות בשיש עדים שנכנסו ר"ל על כל אופנים אפילו יש עדים שנכנסו מ"מ מהימני בשיש עמהן עכו"ם וכן בירושלים דנאמנין על הקודש וה"ה באין עדים שנכנסו נמי אינן נאמנין אלא ביש עמהן עכו"ם וכן נאמנין על הקודש אלא בירושלים דוקא אבל חוץ לירושלים אינן נאמנין על הקודש אפילו כשאין עדים שנכנסו משום דמתני' סתמא קתני הגבאים שנכנסו לתוך הבית הבית טמא ולא מחלק בין אם יש עדים שנכנסו או אין עדים כמו דמחלק בתוספתא משום דמתניתין סתמא קתני בין יש עדים בין אין עדים אם אין עמהם עכו"ם ואם אינו בירושלים אינן נאמנין ואפילו אין עדים יודעין ואם יש עמהן עכו"ם או בירושלים נאמנין אפילו ביש עדים שנכנסו פתר לה פתר חורן נאמנים לומר נכנסנו אבל לא נגענו לכן צריכה כשיש עדים יודעין פי' לכן צריכה בירושלמי בכ"מ מורה לא אתא אלא לאשמעינן עיין במס' כתובות בירושלמי פ"י ה"ב וס"ל בפתר חורן דלא אתא אלא לאשמעינן כשיש עדים יודעין מ"מ בשיש עמהם עכו"ם נאמנין וכן בירושלים נאמנין וכל עיקר לא אתא לאשמעינן אלא ביש עדים יודעין מ"מ ביש עכו"ם עמהן נאמנין וכן אפילו ביש עדים יודעין מ"מ בירושלים נאמנין וכל עיקר לא אתא לאשמעינן אלא ביש עדים יודעין מ"מ בירושלים נאמנין וכן ביש עכו"ם אבל בשאין עדים יודעין לא צריך ליש עמהן עכו"ם וכן לא צריך לירושלים ותמיד נאמנין וס"ל להמשנה כמו התוספתא הנ"ל ואין ה"נ דהיה יכול הגמ' לפרש הנך תרי פתרין על המשנה דמסכת טהרות לבד על הרישא דתני הבית טמא ולתני הנך תרי פתרין אם מיירי באין עדים או ביש עדים אבל משום דבמתניתין דידן לא תני כלל טמא אלא נאמנין ומיירי ביש עכו"ם עמהן ע"כ פתר התרין פתרין על אופן זה דלישנא קמא הא דתני סתמא פתר לה דמיירי על כל אופנים אפילו ביש עדים נמי מהימני ביש עכו"ם עמהן ובירושלים וללישנא בתרא לא מיירי מתני' אלא דוקא ביש עדים ובאין עדים לא צריך כלל ליש עכו"ם עמהן ולא צריך כלל ירושלים דוקא אלא מיירי דוקא באע"פ שיש עדים:

הלכה ח

וכלים טעונין טבילה א"ר בא אני אומר שמא היה אחד מן הכלים שלא הוזה עליו. פי' שמא היה כלי שצריכה הזאה דהירושלמי לא ס"ל דהיו מעבירין על טהרת עזרה משום טומאת ע"ה דדוקא מגי' המשנה בש"ס דילן מוכח כן דגרסינן מטבילין את הכלים שהיו במקדש ואומרים להן הזהרו שלא תגעו בשולחן והוא כפי' הרמב"ם ז"ל בפי"א מהל' מטמאי משכב ומושב הי"א אחר הרגל במוצאי יו"ט היו מטבילין כל הכלים שהיו במקדש מפני שנגע בהן ע"ה ברגל בשעת החג ולפיכך היו אומרים להן אל תגעו בשולחן בשעה שהיו מראין אותו לעולי רגלים כדי שלא יהא טמא במגעו אחר הרגל ונמצא צריך טבילה והערב שמש ונאמר בלחם הפנים לפני תמיד עכ"ל ז"ל והרי ע"כ מוכח דטבילת הכלים הוא משום טומאת ע"ה ע"כ שייך באמצע המשנה ואומרין להן הזהרו שלא תגעו בשולחן אבל לפי גי' הירושלמי במתני' דלא גרסינן ואומרין להם הזהרו א"כ אין הטבילה משום טומאת ע"ה אלא משום חששא אחריתי היו מעבירין על טהרת עזרה לאחר הרגל ומפרש ר"ב דחיישינן שמא נמצא כלי אחת טמאה מתחילה והגבילו הזמן בכל מוצאי הרגל וה"פ המשנה מטבילין את הכלים שהיו במקדש ומפני חשש טומאה גמורה וטעון ע"כ הערב שמש ובמה עשו העבודה בבהמ"ק באותו יום ע"ז מסיק המשנה כל הכלים שהיו במקדש היה להם שנים ושלישים כו' ופריך א"כ דטבלי כל הכלים מפני חשש טומאה א"כ במה עבדו עבודה ולחוש לכולן פי' על כל הכלים להשנים והשלישים שמונחים בלשכת הכלים שמא נמצא אחת שטעון טבילה ע"ז אמר רבב"ח אני אומר שהיה שם אחד מן הכהנים שיצא לדבר וכו' ונטמא הכהן ונטמאו הכלים שהיו משמשים ברגל אבל השנים והשלישים שבלשכת הכלים טהורין ופריך מעתה ניחוש לכולם פי' לכל הכהנים דהא כל הכהנים היו עולין לרגל א"כ למה טעון טבילה רק הכלים הלא גם הכהנים טעונין טבילה לפיכך בתחילה גרסינן לכולן בנו"ן דקאי על הכלים ובסיפא גרסינן לכולם במ"ם דקאי על הכהנים ומשני תיפתר בשניטמא בספק משקין פי' דלא משום חשש אלא ה"ק התנא דאותן הכלים שהיו נטמאין בספק משקין ברגל היו ממתינין לטהרם עד אחר הרגל וכדמסיק דרק מעלה הוא בקודש ולא החמירו עליהן בשעת הרגל והיינו דלא גרסינן אני אומר שמא נטמא בספק משקין דהוי משמע משום חשש דז"א דא"כ הדרא קושיא לדוכתיה ניחוש לכולן אלא גרסינן תיפתר כלומר דמיירי בשנטמא בספק משקין ע"ז קאמר התנא דמתניתין לטהרם עד אחר הרגל מפני שזה רק חומרא בעלמא כדמסיק ולא אחמור ברגל ולפיכך מדויק לשון המשנה מטבילין את הכלים שהיו במקדש ולא גרסינן כל הכלים משום דלאו משום חשש טומאה דע"ה

אלא באותן שנטמאו ודאי ועפ"ז מובן השינוי בל' המשנה בין בבלי וירושלמי דבבבלי גרסינן משעבר הרגל מעבירין על טהרת עזרה ובירושלמי גרסינן היו מעבירין משום דלפי הבבלי הוא דינא דמעבירין אבללפי הירושלמי לאו דינא הוא דאם לא נטמאו בספק משקין אין מעבירין ולפיכך הגי' היו מעבירין פי' דבאם צריך טבילה איזה כלי היו מעבירין לאחר הרגל וקמשמע לן העיקר דלאחר הרגל היו עושין כן ולא בשעת הרגל ואילו לפי הבבלי דינא הוא דמעבירין לאחר כל רגל ודוק:

תני שולחן שנטמא מטבילין אותו בזמנו אפילו בשבת דברי ר"מ וחכ"א מיד. הסוגיא הזאת חמורה והנו"י ז"ל כתב על הק"ע ז"ל והפ"מ ז"ל והגליון ז"ל שנדחקו מאד בפירוש הסוגיא והוא ז"ל מבאר פי' אחר ובאמת נראה לפענ"ד לבאר הסוגיא בפשיטות לאמיתה בע"ה ויתורץ קושית הגליון ז"ל הלא בתוספתא לא נמצא חולק על ר"מ ולפי דעתו ז"ל שניתוסף הא דמסיק וחכ"א מיד ע"י מגיה א' ולפענ"ד נראה דהדברים ברורים מאד עפ"מ דגרסינן בסוף הסוגיא פעם אחת הטבילו את המנורה אמרו צדוקים ראו פרושים מטבילין גלגל חמה והוא סיפא מההיא דתוספתא דשולחן וגרסינן שם הטבילו את המנורה ביו"ט והיו הצדוקין אומרין ראו פרושים כו' ופי' עפ"מ שפירשנו לעיל דשיטת הירושלמי דהאי כיצד מעבירין על טהרת עזרה לאו משום טומאת ע"ה אלא משום ספק משקין וקמ"ל העיקר דלא היו מטבילין ברגל רק לאחר הרגל ולאו טומאת ע"ה לחוד לא היו מטהרין ברגל משום דהוי טהרה ברגל דרחמנא טהרה אלא אף טומאה אחריתי כגון ספק משקין דטמא הוא אף ברגל כמו לאחר הרגל משום מעלה בקודש מ"מ לא. אחמור עלה לטהרם ברגל עד לאחר הרגל מלבד מנורה ושולחן דאם נטמאו בספק משקין ס"ל לחכמים דמטבילין מיד בתוך הרגל משום דכתיב בהו טהור מפורש שולחן הטהור מנורה הטהורה ע"כ לא משהין להו טמאין כל הרגל אלא מטבילין מיד כמו דמסיק מעשה שטבלו את המנורה ביו"ט וזהו לחכמים אבל ר"מ ס"ל דמטבילין השולחן [והמנורה ג"כ] בזמן שקבעו חכמים להיות מעבירין את העזרה והוא במוצאי יו"ט משעבר הרגל וה"פ שולחן שנטמא מטבילין אותו בזמנו כלומר בזמן שקבוע לו מקביעת חכמים דהוא משעבר הרגל מעבירין על טהרת עזרה ואפילו בשבת דאפילו עבר הרגל ליום השבת אין ממתינין לו עד לאחר השבת משום שבות או דיטבלו אותו במועד כדי שלא לעבור על שבות בשבת ז"א אלא מטבילין אותו בזמנו הקבוע לו ואפילו בשבת דאין שבות במקדש אבל חכמים פליגי וס"ל דמטבילין אותו מיד וילפינן זאת מסיפא דהטבילו המנורה ביו"ט ע"ז אמר אשכחת אמר על דר"מ מטמא שני לחמים ע"ד דרבנן אינו מטמא אלא לחם אחד בלבד פי' דלר"מ אין מטבילין אותו כל הרגל ואין שבעה

בלא שבת נמצא דעבר על השולחן ב' לחמים דבשבת נותנים לחם חדש ונמצא דעבר על השולחן ב' לחמים וע"ד דרבנן דמטבילין מיד אינו מטמא אלא לחם אחד בלבד דהא תיכף ומיד הטבילו אותו וקס"ד דדינא דהתוספתא הוא אפילו בכל טומאות שנטמא השולחן מטבילין אותו מיד ולפ"ז מטמא הלחם ע"ז מסיק א"ר יעקב בר סיסי קומי ר' יוסי ואפילו ע"ד דר"מ אינו מטמא אלא לחם אחד בלבד פי' דאם נטמא בטומאה גמורה אף ר"מ מודי דמטבילין אותו מיד וע"כ אינו מטמא אלא אותו לחם שהיה בשעת מעשה על השולחן והא דס"ל לר"מ דמטבילין אותו בזמנו תיפתר שנטמא בספק משקין דע"ז עיקר דינא דמשעבר הרגל היו מעבירין על טהרת עזרה כדלעיל ובזה ס"ל דמטבילין אותו בזמנו דאינו רק חומרא בעלמא ומעלה בקודש ואינו מטמא הספק משקין רק השולחן אבל השולחן אינו מטמא הלחם כלל אבל בשנטמא טומאה אחרת דאינו מעלה בעלמא דאז השולחן מטמא לחם אף ר"מ מודה דמטבילין מיד ונמצא דאף לר"מ לא משכחת לה דמטמא ב' לחמים כי אם לחם אחד וזה ברור וראיה לדברינו דאל"כ מאי שייך האי דינא דתוספתא לסוף מס' חגיגה וגם מאי שייכות הנך ב' דינים להדדי דשולחן שנטמא מטבילין אותו בזמנו אפי' בשבת מעשה והטבילו המנורה ביו"ט מאי שייכות הוא הנך ב' דינים להדדי ולדברינו אתי שפיר בע"ה:

סליק פירקא וכולא מסכתא ברחמי ובסייעתא דשמיא: